

7. Гарачук Ю.О. Підвищення ефективності діяльності підприємства за рахунок управління конкурентоспроможністю // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №2. – С. 60–65.

8. Донець Л.І. Базові принципи сучасної парадигми управління конкурентоспроможністю підприємства / Л.І. Донець, А.А. Донець

// Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2012. – №1 (5). – Т. 2. – С. 101–106.

9. Хмеленко І.І. Дослідження підходів щодо управління конкурентоспроможністю підприємства // Вісник Національного технічного університету «ХПІ». – 2010. – №60.

Н.Г. СЕЙСЕБАЄВА,
викладач, Запорізький національний університет

Формування інноваційної стратегії машинобудівних підприємств

Досліджено специфіку інноваційної стратегії підприємств машинобудування. Виявлено особливості формування інноваційної стратегії підприємств машинобудування в ринкових умовах. Встановлено суть інноваційної стратегії розвитку підприємств машинобудування. Визначено первинні джерела формування ресурсів позабюджетного фінансування інноваційного розвитку підприємств машинобудування. Запропоновано механізм розробки стратегії інноваційного розвитку підприємств машинобудування.

Ключові слова: інновації, інноваційна стратегія, інноваційний розвиток, підприємства машинобудування, ринкові умови.

Исследована специфика инновационной стратегии предприятий машиностроения. Выявлены особенности формирования инновационной стратегии предприятий машиностроения в рыночных условиях. Определена суть инновационной стратегии развития предприятий машиностроения. Определены первоисточники формирования ресурсов вне бюджетного финансирования инновационного развития предприятий машиностроения. Предложен механизм разработки стратегии инновационного развития предприятий машиностроения.

Ключевые слова: инновации, инновационная стратегия, инновационное развитие, предприятия машиностроения, рыночные условия.

The specificity of innovation strategy of mechanical engineering enterprises is investigated. The peculiarities of formation of innovation strategy of engineering enterprises in market conditions are revealed. The core of innovation strategy of mechanical engineering enterprises is established. Primary sources of extra-budgetary resources for financing innovative development of mechanical engineering enterprises are defined. The mechanism of working out strategy of innovative development of mechanical engineering enterprises is suggested.

Постановка проблеми. Реальні конкурентні переваги товаровиробника на ринку залежать від ряду чинників загального і приватного порядку. Незважаючи на їх відносну

різноманітність, можна стверджувати, що найважливішими є чинники, що визначають умови вибору конкурентної стратегії розвитку підприємств машинобудування і особливості процесу її реалізації. У рамках загальної стратегії підприємств машинобудування можна виділити її складові, однією з яких є інноваційна стратегія.

Ускладнення виробничих процесів, підвищення наукоємності продукції, що випускається, зміна зовнішнього середовища підприємства обумовлюють підвищення вимог до змісту її політики, стратегії і тактики, до якості менеджменту. В цій ситуації основною умовою ефективності діяльності будь-якого господарюючого суб'єкта стає рівень його реальної і потенційної інноваційності. Тому цілком логічно визначити інноваційну стратегію як ключову ланку в організаційній стратегії, не зменшуючи при цьому роль і значення інших її елементів.

Мета статті – дослідити специфіку інноваційної стратегії підприємств машинобудування та запропонувати механізм розробки стратегії інноваційного розвитку підприємств машинобудування.

Виклад основного матеріалу. Інноваційна стратегія як складова частина загальної стратегії підприємств машинобудування є цілеспрямованою діяльністю по визначенню пріоритетів перспективного розвитку підприємства і їх досягненню, в результаті якої забезпечується нова якість виробництва і управління. Вона реалізується за допомогою прогресивних нестандартних обґрунтованих управлінських рішень, що приймаються з урахуванням специфіки роботи підприємств машинобудування [5, с. 62].

Зміст інноваційної стратегії обумовлюється її характером, особливостями інноваційної діяльності підприємств машинобудування і взаємозв'язками між основними елементами єдиної організаційної стратегії.

Як показує практика, «характер» інноваційної стратегії, що реалізується підприємством машинобудування, визначається рядом особливостей.

Особливості планування проявляються в процесі визначення його реальних часових і кількісних меж, принципів формування і розподілу всіх видів ресурсів організації, мо-

жливостей застосування різних прийомів і методів управління нововведеннями, відомих з практики.

Суть особливостей фінансового регулювання становлять: принципи, критерії і чинники оцінки ефективності інноваційних програм, що розробляються і реалізуються відповідно до інноваційної політики організації, умови і конкретні форми розподілу фінансових ресурсів між етапами інноваційного процесу, окремими виконавцями.

Виявлення особливостей організації робіт і стимулювання персоналу потрібне для забезпечення поступальності і безперервності інноваційного процесу, для активізації індивідуальної і колективної творчої ініціативи працівників незалежно від рівня кваліфікації і посадових обов'язків.

Специфіка інноваційної стратегії підприємств машинобудування залежить від профілю її діяльності, рівня виробничо-технічного розвитку, спрямованості і обсягу робіт, що реалізуються у виробничих і дослідницьких підрозділах, у рамках інноваційного циклу по різних видах нововведень, сфери їх застосування [4, с. 115].

Оцінюючи інноваційну стратегію підприємств машинобудування, необхідно враховувати високу залежність перспектив її розвитку від результатів діяльності попередніх періодів, накопиченого потенціалу.

Великий вплив на зміст і результати інноваційної стратегії справляють інтенсивність і якість взаємодії між спеціалізованими і професійними підрозділами.

Відповідальність за інноваційну стратегію, від якої залежить виживання організації, лежить на керівниках, а завдання вищого керівництва – виявити управлінський потенціал для конкретних умов функціонування підприємства, систематично переглядати свої «внутрішні» запаси управлінських талантів, встановлювати масштаби і цілі необхідної управлінської підготовки і виділяти відповідні ресурси.

Але у будь-якому випадку пріоритети інноваційної стратегії товаровиробника обмежуються її інноваційним потенціалом у сфері виробничої (основної) діяльності [9].

У рамках загальної стратегії підприємства можна виділити її складові, однією з яких є інноваційна стратегія. Стратегія інноваційного розвитку спирається на інтелектуальний потенціал, здійснює інноваційну діяльність виходячи з бажань споживачів, здійснює гнучке регулювання і своєчасні зміни, що дозволяє досягати своїх цілей в перспективі [3, с. 112].

У стратегії інноваційного розвитку фіксується, навіщо і яким чином має розвиватися підприємство машинобудування нині, щоб реалізувати місію і досягти бажаних цілей у майбутньому. Інноваційна стратегія як би здійснює бачення довгострокової перспективи, погляд з майбутнього в сьогодні [6, с. 22].

Стратегія розглядається або як програма, або як план, або як набір правил для досягнення цілей. Стратегія визначає «що змінити», «як змінити» і «навіщо змінити». Відповіді на ці питання дають можливість проектувати механізм інноваційного розвитку підприємства як системи.

Початковим положенням при визначенні стратегії інноваційного розвитку ми приймаємо постулат Протагора: «Людина є міра усіх речей: існуючих, що вони існують, неіснуючих, що вони не існують». У цьому постулаті ув'язнені три принципово значимих принципу: гуманізму, гармонії, прихованого третього початку – призначення людини як еталону феномену розвитку для аналізу інноваційної діяльності [7, с. 129].

Суть інноваційної стратегії розвитку підприємств машинобудування полягає в передбаченні змін його наукової діяльності, виробленні рішень, що забезпечують стійкий розвиток. Отже, така стратегія має випереджати ринковий попит на наукову діяльність.

Успіх інноваційної діяльності залежить від міри відповідності вирішуваних нею завдань по досягненню стратегічних цілей, а ефективність стратегії залежить від втілення розроблених стратегій в конкретних інноваційних рішеннях.

Потрібно професіоналізм визначення стратегії і тактики як взаємозв'язаних і взаємообумовлених дій з реалізації цілей інноваційного розвитку підприємств машинобудування. Стратегія інноваційного розвитку підприємств машинобудування повинна обґрунтовуватися великими дослідженнями і фактичними даними; розроблятися так, щоб не лише залишатися цілісною впродовж довгого часу, а й бути досить гнучкою, щоб при необхідності можна було здійснити модифікацію і переорієнтацію, оскільки конфліктне і постійно таке, що міняється соціально-педагогічне середовище робить постійні коригування неминучими [8, с. 172].

В основі формування інноваційних стратегій лежать загальні соціально економічні цілі та інноваційні завдання підприємства. Отримання прибутку і його максимізація виступають основоположною метою підприємства машинобудування в ринкових умовах. Правильно сформований портфель інноваційних стратегій сприяє більш раціональному розподілу ресурсів і, відповідно, впливає на ефективність діяльності підприємства.

Оскільки до основних напрямів інноваційно-інвестиційного розвитку підприємства машинобудування в сучасній економіці відносяться в тому числі комплексна механізація і автоматизація виробництва, впровадження нових матеріалів, освоєння нових технологій, необхідно постійно визначати рівень промислово-виробничого потенціалу (ПВП) з метою пошуку та реалізації внутрішніх джерел саморозвитку для забезпечення стабільної роботи підприємства.

Визначення рівня ПВП може включати в себе деталізовану оцінку, яка проводиться за різними напрямками:

- рух основних фондів (ОФ) (коефіцієнт оновлення, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт приросту);
- поточний стан ОФ (коефіцієнт зносу, коефіцієнт придатності; коефіцієнти використання парку наявного, устаткованого, зданого в експлуатацію устаткування; показники, що характеризують фонд часу використання устаткування; коефіцієнти використання виробничих потужностей);
- ефективність використання ОФ (фондовіддача; фондомісткість; рентабельність по ОФ; коефіцієнт аванта-

ІННОВАЦІЙНО-ІНВЕСТИЦІЙНА ПОЛІТИКА

ження обладнання; коефіцієнт змінності; коефіцієнт інтенсивного навантаження устаткування; показник інтегрального навантаження).

Планування інноваційно-інвестиційного процесу підприємств машинобудування передбачає дотримання ряду принципів, таких як пріоритетність; безперервність планування; наскрізне планування; комплексність планування; економічна обґрунтованість і забезпеченість.

Інноваційно-інвестиційний процес на підприємстві машинобудування може характеризуватися такими тенденціями:

- до часткового перетворення працівника в придаток до створюваних у ході інноваційно-інвестиційного процесу системам автоматизованих машин;

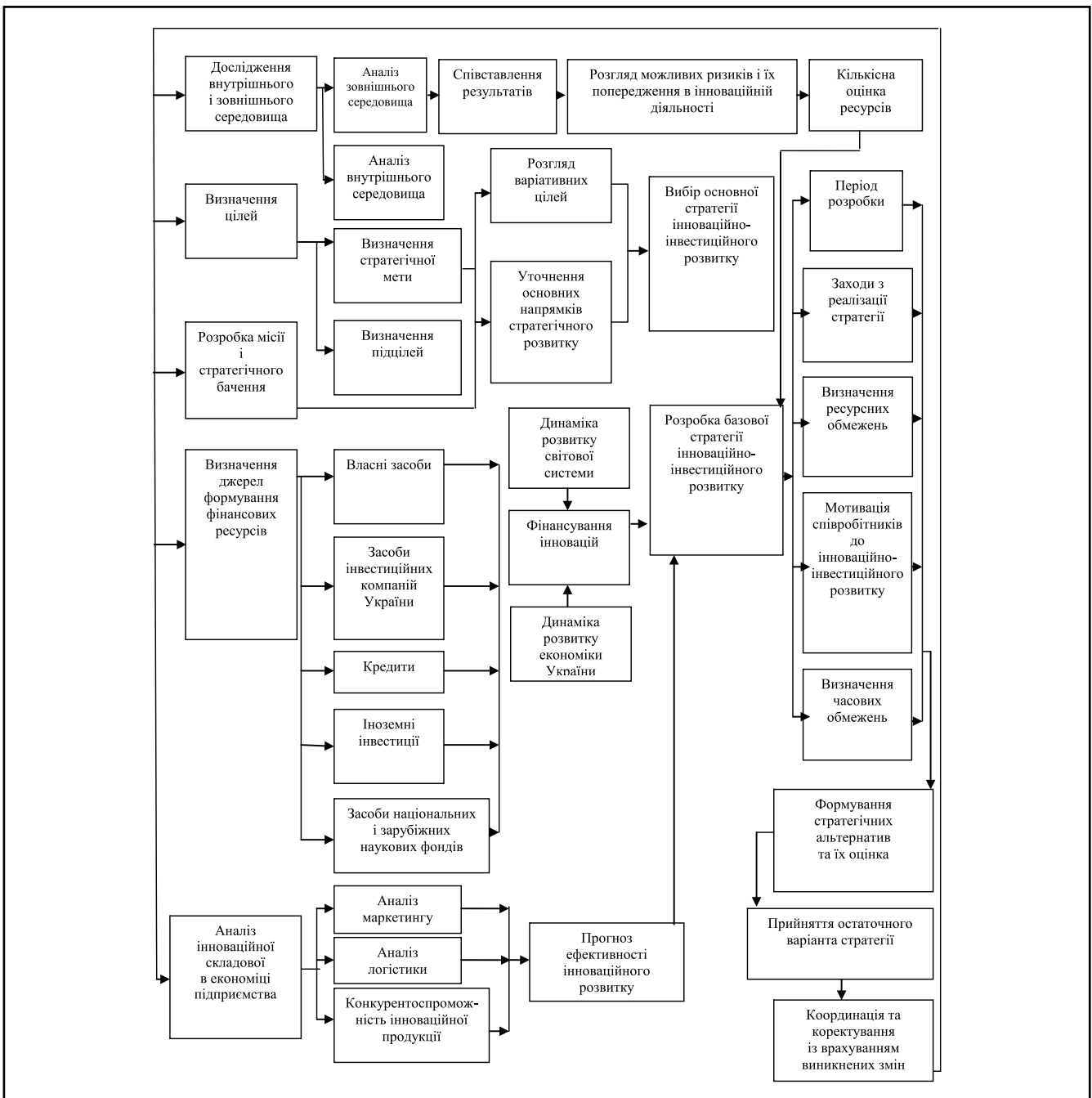
- обмеження інноваційно-інвестиційного процесу низкою напрямів науково-технічного прогресу;

- критерієм відбору інноваційно-інвестиційних процесів виступає тільки принесений ними прибуток;

- спрямованість інновацій та інвестицій, відбір та здійснення інноваційно-інвестиційних проектів здійснюється адміністративним шляхом;

- інноваційно-інвестиційний процес розвивається в результаті стихійної дії ринку під впливом мотивації накопичення грошового капіталу. При цьому фінансова ефективність домінує над науково-технічною і економічною ефективністю;

- інноваційно-інвестиційний процес обмежений рамками платоспроможності підприємств машинобудування.

Механізм розробки стратегії інноваційного розвитку підприємств машинобудування

У даний час як основні джерела засобів, що використовуються для фінансування інноваційної діяльності підприємств машинобудування, виступають: бюджетні асигнування, що виділяються на федеральному і регіональному рівнях; кошти спеціальних позабюджетних фондів фінансування НДДКР, які утворюються ІП, регіональними органами управління; власні кошти підприємств; фінансові ресурси різних типів комерційних структур (інвестиційних компаній, комерційних банків, страхових товариств, ФПГ тощо); кредитні ресурси спеціально уповноважених урядом інвестиційних банків; конверсійні кредити для ІП оборонного комплексу; іноземні інвестиції промислових і комерційних фірм і компаній; кошти національних і зарубіжних наукових фондів; приватні накопичення фізичних осіб.

При формуванні ресурсів позабюджетного фінансування інновацій використовуються такі первинні джерела:

- засоби зносу нематеріальних активів, що включаються в собівартість продукції, які відображають перенесення вартості НДДКР і науково-технічних нововведень на вартість продукції;
- кошти амортизаційних відрахувань на реновацію в тій її частині, в якій у вартості основних виробничих фондів в не-явному вигляді враховані передвиробничі витрати, включаючи витрати на НДДКР та інновації;
- доходи від продажу (передачі) науково-технічної продукції, майнових прав на об'єкти інтелектуальної та промислової власності, а також доходи від продажу об'єктів матеріально-технічної інфраструктури науки і прав користування ними;
- доходи за прямими і портфельними інвестиціям у технологічний розвиток, одержані у вигляді дивідендів та відрахувань від прибутку;
- засоби викупу об'єктів науково-технічної сфери та емісійного доходу, що надходять у результаті інституційних перетворень в порядку повернення державі інвестованого ним капіталу в НДДКР і технологічний розвиток;
- компенсації за безліцензійне використання науково-технічних нововведень як об'єктів інтелектуальної та промислової власності [1, с. 18].

Ці кошти можуть використовуватися на оновлення і розширення виробництва, здійснення науково-дослідних, дослідно-конструкторських і технологічних проектів і програм освоєння нових видів конкурентоспроможної продукції, збільшення власних оборотних коштів, а також на інші цілі, що сприяють зміцненню матеріально-технічної бази підприємств машинобудування [2].

Інноваційний розвиток слід розглядати як процес, що пронизує науково-технічну, виробничу і маркетингову діяльність підприємств машинобудування (див. рис.).

Висновок

У рамках стратегії інноваційного розвитку підприємств машинобудування особливу увагу необхідно приділити складанню бюджету. Адже саме завдяки бюджету, а не інноваційній стратегії інноваційна діяльність пов'язується з іншими аспектами діяльності підприємства, узгоджуються обсяги матеріальних, фінансових і трудових ресурсів, потрібних для здійснення планованої інноваційної стратегії, координуються окремі види діяльності таким чином, щоб усі структурні підрозділи підприємств машинобудування працювали злагоджено для досягнення спільної інноваційної мети, і, як результат, базової стратегії розвитку підприємства в цілому.

Список використаних джерел

1. Василюк А. Програмне управління машинобудівними підприємствами / А. Василюк // Соціально-економічні проблеми і держава. – 2012. – Вип. 1 (6). – С. 17–22.
2. Зінченко О.А. Економічна оцінка рівня інноваційного розвитку гірничо-збагачувальних комбінатів та їх структурних підрозділів: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.06.01 / О.А. Зінченко; Криворізь. техн. ун-т. – Кривий Ріг, 2006. – 20 с.
3. Ильенкова С.В. Инновационный менеджмент / С.В. Ильенкова. – М.: Изд. «ЮНИТИ», 2001. – 327 с.
4. Коломицева О.В. Проблеми та перспективи інноваційного розвитку машинобудівних підприємств / О.В. Коломицева, Н.В. Васюк // Вісник Дніпропетровського університету. – 2012. – Вип. 6(3). – С. 113–118. – (Серія «Економіка»).
5. Краснокутська Ю.М. Удосконалення методичних підходів до формування інноваційної стратегії підприємств машинобудування / Ю.М. Краснокутська // Економіка та держава. – 2012. – №8. – С. 61–63.
6. Сидоров А. Напрями інноваційного розвитку в промисловості України / А. Сидоров // Економіка України. – 2009. – №3. – С. 19–26.
7. Соціогуманітарний аспект інноваційно-технологічного розвитку економіки України / За ред. д-ра екон. наук Л. І. Федулової. – К.: Ін-т екон. та прогноз., 2007. – 472 с.
8. Стельмашук Ю.А. Інноваційно-інвестиційне забезпечення сталого економічного зростання підприємств / Сталий розвиток економіки: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2010. – №3. – С. 170–174.
9. Стовба Т.А. Формування інноваційної культури підприємства / Т.А. Стовба // Таврійський науковий вісник: Науковий журнал. – 2010. – Вип. 70. – http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Chem_Biol/Tavrv/2010_70/70_41.pdf